

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5'20, za pol leta K 2'60, za četrt leta K 1'30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljate na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostalnimi peti vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštne. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Dnevnik „Naprej!“

Izide jutri v nedeljo dné 15. t. m. dopolne. Vse prijatelje vabimo s tem, da naročajo, čitajo in širijo politično glasilo stranke.

Socialno zavarovanje v parlamentu.

Med najvažnejše naloge državnega zbora spada v sedanjem, eksistenco delavstva neprimerno ogrožajočem času izvedba socialnega zavarovanja, ki ga preračunavajo v parlamentu in odsekih že leta in leta. Načrt je bil v socialno-zavarovalnem odseku takorekoč že dodelan. Toda nova doba, nove draginjske razmere, ki bodo trajale morda še prav dolgo po vojni, nujno zahtevajo znatne spremembe in izboljšave. Predlog socialnih demokratov, ki smo ga že omenjali, k temu vprašanju se glasi:

„Vlada se pozivlja, da nemudoma pospeši spremembo predloge glede socialnega zavarovanja, in sicer v tej smeri:

1. Bolniško zavarovanje je raztegniti na vse doslej še ne zavarovane kroge, delovnega prebivalstva. Razentega je odpraviti majhne nezmožne blagajne in jih združiti z obstoječimi.

2. Glede nezgodnega zavarovanja: Višino nezgodnih rent je urediti primerno sedanji manjši vrednosti denarja. Razentega je razširiti nezgodno zavarovanje na osebe, ki dosedaj še niso podvržene zavarovanju.

3. Glede invalidnega in starostnega zavarovanja: Tu je ločiti zavarovance glede na nevarnost na samostojne in nesamostojne. Izvesti je tudi drugačno organizacijo zavarovalnic. Rente se naj sedanjim gospodarskim razmeram primerno zvišajo.

Končno naj se združijo ustanove za preskrbo vojni invalidov z zavarovalnicami.

Ker te reforme sedaj zahteva ljudska potreba, bodo v državnem zboru menda vendar enkrat poiskali sredstva za uvedbo temeljitega socialnega zavarovanja. Naravnost državna potreba je postalo to vprašanje in z ozirom na delavstvo in vojne invalide bi bilo nevestno, če bi se to vprašanje še dalje zavlačevalo tako, kakor se je doslej. Tudi podjetniški krogi, ki so se doslej vedno upirali uvedbi socialnega zavarovanja, bodo morali odnehati. Delavske zahteve so to!

Odsek za socialno zavarovanje je že izdelal načrt za spremembo zakona o nezgodnem zavarovanju. Doslej je znašal najvišji znesek, do katerega so bili delavci zavarovani pri nezgodni zavarovalnici 2400 K, ta znesek je določen po načrtu na 3600 K, za vajence se je dvignil znesek od 600 K na 1200 K. Trideset let je ostala mera nespremenjena, dasi je draginja naraščala in so se mezde stalno dvigale. Enako, kakor je uvedla v bolniškem zavarovanju dotična naredba zavarovanje za višje zneske in uvedla bolniščino po 3, 5 in 6 K na dan namesto dosedanje največ po 2'40 K, je hotel socialnozavarovalni odsek predlagati tudi v

nezgodnem zavarovanju, kar je pa itak vseeno, ker se odmerjajo rente pri nezgodni zavarovalnici po zaslužku.

Po novem načrtu bi znašala najvišja renta v znižu odsekovskega sklepa 2400 K na leto, doslej le 1440, ki se seveda pri manjših poškodbah in zaslužkih sorazmerno znižuje. Po istem načelu se uredi tudi zavarovanje vajencev in praktikantov.

Sodrug Widholz je predlagal v odseku, da naj se spremeni nezgodno zavarovanje takoj, ker bo najbrže treba predolgo čakati na izvedbo socialnega zavarovanja. Zahteval je, da se uvede 15 odstotna renta tudi za nezakonske otroke, vdovam naj se pa odmeri namesto dosedanje 50 odstotne vsaj 75 odstotna renta ter tudi za vnuke, brate in sestre, če je ponesrečenec skrbel zanje, vsaj 20 odstotkov, in sicer tako, da imajo dedi prednost pred vnuki in ti pred brati in sestrami. Tu se je sprejela tudi določba, da mora zavarovalnica priznati rente tudi otrokom ponesrečenca, ki sicer ni živel v zakonski skupnosti, če tudi ni imel zato zakonitega vzroka. Po novem zakonu naj se vpoštevajo tudi nezgode, ki se delavcu pripete pri delu, ki zavarovanju ni podvrženo, če mu predstojnik iz službenega razmerja naroča dotično delo.

V § 17. predlaga poročevalec, da naj plačujejo prispevek za nezgodno zavarovalnico le podjetniki. Isti paragraf predlaga tudi, da se zvišajo rente od sedanjih 60 odstotkov na dve tretjini zaslužka. Zvišanje rente za 10 odstotkov pomeni malenkostno obremenitev zavarovalnic.

Odsek predlaga dalje, da se zviša pogrebnina od 50 K na 100 K. Za ponesrečence, ki si sami ne morejo pomagati ter potrebujejo za strežbo tujo osebo, se dovoli po načrtu poldruga renta med zdravljenjem in tudi še po tem kot rekonvalescentom.

Vse omenjene predloge je socialno zavarovalni odsek sprejel soglasno. V veljavo naj stopijo nove določbe s 1. julijem 1917. Nezgode, ki so se pripetile po 30. juniju 1917, se naj obravnavajo po novem zakonu.

Končne določbe ugotavljajo, da se raztegnejo te pravice tudi na nezgodne zavarovalnice rudarjev in pomorščakov.

Časopisje in cenzura.

Julij Oton Opel pravi v svoji izborni razpravi o početku časopisja, ki se nanaša v prvi vrsti na nemško časopisje, da imamo med dunajskimi časopisi najstarejše časnike (iz let 1609 do 1650). Izprva so izhajali le letake, a so jih že imenovali časopise (Zeitung). Prvi je že iz leta 1505. Prinašali so poljubno snov, opisovali so važne mestne ali svetovne dogodke, nezgode, grozodejstva, obleganja in zmage v vojnah proti Turkom itd. Znani časnik na Dunaju je iz leta 1515, ki opisuje obisk nemškega cesarja Maksimiliana I. ogrskega ter poljskega kralja Vladislava II. na Dunaju. Leta 1616 je nehal izhajati zadnji letak na Dunaju. V tisti dobi so pričele izhajati redne publikacije, navadno kot tedniki, ki so prinašale poleg uradnih objav tudi politično vsebino. Listi so izhajali le na pol poli, imeti so morali posebno dovoljenje, da so smeli izhajati in kaj smejo prinašati.

Ko se je časopisje razvilo bolj in ni prinašalo več samo senzacijske dogodke, so

spoznale gospodujoče sile prav kmalu velik pomen časopisja. Uvedli so zanje cenzuro in zagospodovali nad njim. Za ta posel v Avstriji ni bil nihče bolj sposoben kakor jezuiti, ki so izvrševali cenzuro do Marije Terezije (1740 do 1780). Pozneje je prevzela ta posel posebna komisija na dvoru. Leta 1774 so imeli na Dunaju že 20 časopisov. Šele cesar Jožef II. je z naredbo z dne 11. junija 1781, potem z dekreti z dne 24. in 26. februarja ter 1. in 13. aprila 1787 znatno olajšal cenzuro. Te svoboščine so se pač zlorabljale in niso ustregle namenom cesarja Jožefa. Ne glede na politiko, je postalo časopisje navadno umazano kupčijsko sredstvo. Po Jožefovi smrti je njegov brat cesar Leopold II. polagoma odpravil prejšnjo svobodo časopisja in uvedel skoro popolnoma stalo cenzuro.

Mnogo let je minilo in Metternichov duh je gospodoval do marčevih dni leta 1848., ko je padel ta sistem. Priznanja vredno je, da so se nahajali že v predmarčni dobi moške, ki so kljub omejeni, servilni in požnjaški birokraciji, ki si je pridobila s svojo klečeplazno potuhnenostjo gospodstvo, vztrajno ostali v boju za napredek. Zanimive so zabeležke, ki jih je napravil zgodovinar R. Harmatz o nekdanjem ministru grofu v. Bruck. Te nam povedo, kako se je boril ta mož v konkordatski dobi proti reakciji. Grof Bruck je že takrat zagovarjal ustavo, svobodo časopisja. O absolutizmu je trdil, da razdira državo in skliceval se je na zgodovino, ki uči, da se zaupanje med vlado in ljudstvom prej ali slej obnese, nezaupanje pa se maščuje. Sedaj imamo že tri leta vojno, in dogodki v tej vojni nam tudi potrjujejo gorenje besede.

Leto 1781 je bilo za avstrijsko prebivalstvo zlasti pomembno. To leto je odpravil cesar Jožef tudi podložništvo kmetov in izdal tolerančni edikt, ki priznava versko svobodo.

Zopet imamo vojno rožlanje, leta 1866. Časopisje se je že mogočno razvilo, listi so izhajali v mnogo večjem obsegu. Vojna pa je povzročila pomanjkanje papirja, ker takrat papirna industrija še ni bila razvita; tudi surovine je bilo težje dobavljati. Takrat pač niso navijalci cen zadrževali papir kakor to delajo danes že kar vnebovpijoče. Šele za nemško-francoske vojne leta 1870 se je časopisje jelo zopet razvijati, ker je dobivalo mnogo več inseratov nego v prejšnjih letih.

Reklo, da je časopisje sedma velėsila, in sicer v dobrem ali pa tudi v slabem zmislu, se potrjuje v miru in vojni. Ob vojnem času ovira časopisje do skrajnosti cenzura. Vojna pospešuje izrastke kapitalizma in kdor čita dan na dan poročila, ki so čisto prava zmeda, mora imeti prav zdrave živce, če hoče prebavljati vso pičo, ki jo nudi kapitalistiško časopisje. Razentega pa imamo mnogo navadnih senzacijskih listov, ki računajo s čitateljstvom romantičnih dogodkov in vznemirljivih vesti. To časopisje se dobro izplača. Če pa vzamemo tak časopis v roke ter ga razsodno pregledamo, opazimo, da nas le zabava brez vse resnobne in zadovoljljave našo radovednost ne glede na resničnost svojih poročil.

O tem pač nihče ne dvomi, da je časopisje tudi v sedanjí vojni velikega pomena. Kdor ima časopisje v rokah, vlada lahko duhove, vodi jih lahko naprej, navdušuje

narode, vname jih lahko za vse dobro, pravično in lepo, toda pahne jih pa tudi lahko v zlo, v zločine, v laž in zmoto. Časopisje lahko oznanjuje narodom spravo in ljubezen, zbuja pa tudi lahko sovraštvo in pospešuje vojno. Saj nam to potrjujejo vsakdanje vesti, ki jih čitamo v časopisju.

Ob vojni je časopisje pod strogo dvojno ali celo trojno cenzuro. Bele lise v časnikih nam hočejo povedati, da smejo listi prinašati samo tiste vesti, ki jih ljubeznivo dovolijo oblasti. Uvedel se je v triletni dobi pravi Metternichovi sistem, ki ni več primeren.

Avstrijska cenzurna politika pozablja, da je sestra z državnim zakonom ugotovljene tiskovne svobode, ki ima z njo en početek ter da se volja zakonodajalca ne izvršuje, če izjema postane pravilo, in se tiskovna svoboda omejuje daleč preko vojne potrebe. Cenzura je v tem trenutku ustavno odgovorna, odgovor naj daje. Pripomniti pa še treba, da obstoja imuniteta pisane besede, ki sicer ni izrečena v zakonu, imuniteta spoštovanja, respekt pred tiskovno svobodo. Časopisje, ki bi hotelo vse hvaliti, ali ničesar ne grajalo, kar se dogaja v Avstriji, bi slabo služilo državi in tudi ljudstvu.

Delo cenzorjev je seveda težavno in nehvaležno; presojamo ga navadno nepravično in subjektivno. Vsega tega bi pa ne bilo, če bi imeli moderen tiskovni zakon.

Mnogo več nego 25 let se bore socialni demokrati za reformo tiskovnega zakona; v tem boju so pa ostali vedno sami. Klerikalne in liberalne stranke so molčale, ker se boje za svoj denarni žep.

Šele ta vojna nam je morala vcepiti prepričanje, da s takim tiskovnim zakonom, ki dopušča popolnoma poljubno cenzuro in ne stavi nobenih meja birokratičnemu pohotu, ni mogoče izhajati. Vse to pa se dogaja zaradi „ljubega miru“.

Naprej moramo, razvoj ne dopušča več teh razmer, zlasti ne, ker niso v občo korist, marveč uvedene v varstvo gospodujočih slojev. Družbi ta veliki pritisk ni v prid; za zdrav razvoj družbe je namreč potrebna svoboda — tudi svoboda tiska.

V znamenju sloge.

Z velikim kričanjem so pričeli naši slovenski meščanski „politikarji“ agitacijo za spravo med slovenskimi strankami. K stvari smo povedali tudi mi že takoj spočetka svoje mnenje. Rekli smo, da bi bilo potrebno, če že ne skupno, pa vsaj sporedno delo za demokratizacijo in emancipacijo. Bali smo se pa tudi vnaprej, da stranke ne ločijo politike od oseb in da jim je prvo vedno le osebnost in meščansko-agrarni interesi.

Skupen nastop v parlamentu, ki pa že pri proračunu ni bil enoten, ker so baje nekateri poslanci zapustili ob glasovanju dvorano, bi utegnil morda res ugodno vplivati na demokratizacijo v državi in na ureditev narodnostnega vprašanja, da bi že vendar prišli iz tega večnega blata, toda gospodom je vse to program druge vrste — morda deloma celo samo reklama.

Ta dejstva nam, žal, potrjuje in naša prvotna izvajanja „Slovenčev“ uvodnik z dne 10. t. m., ki je sicer kratek, a je ipak dovolj značilen:

Kam smo prišli.

„Slov. Narod“ z dne 3. t. m. je o volitvi kranjskega člana avstrijske delegacije med drugim pisal tako-le:

„Izvršilni odbor S. L. S. je še pred sestankom parlamenta sklenil, da mora biti dr. Šusteršič izvoljen za člana delegacije in kranjski deželni glavar se je na Dunaju osebno zelo in opetovano trudil, da bi dokazal kranjskim poslancem, ki pripadajo S. L. S., da se morajo pokoriti temu sklepu. Konstatirati moramo, da se mu to ni posrečilo... Zato dr. Šusteršič ne bo izvoljen za delegata; kranjski mandat bo marveč...

pripadel tokrat... dr. Korošcu, za namestnika pa bo izvoljen dr. Krek.“

Priobčujemo v informacijo in presojo pristajam S. L. S. Mi se ne moremo izjaviti, v koliko so dejstva med izvršilnim odborom S. L. S. in poslanci S. L. S. iz Kranjske resnična, ker nam to preprečuje strankina disciplina. Toliko pa vemo, da je prvič v zgodovini Kranjske S. L. S., da se je njena strogo notranja zadeva izročila v razpravo in presojo glavnemu glasilu liberalne stranke. Kdo je to naredil?

Volitev delegacije se je, kakor že poročano, odložila na poznejši čas.

Obvestilo Unijskega načelstva.

Važno za blagajnike in člane!

Skupno načelstvo Unije rudarjev avstrijskih je sklenilo na svoji seji dne 10. maja 1917, da se nakazuje in izplačuje od 1. junija 1917 dalje

posmrtnina za člane in svojce le proti vposlatvi

potrdila smrti

na predlogu za podporo, ki ga popolnoma izpolni podružnica ali plačevalnica in

Unijske članske knjige.

Podružnicam in plačevalnicam se dopišljejo te dni potrebne tiskovine (2 obrazca) v primernem številu. Ravnanje je enako kakor pri vojni podpori, le da se pri zahtevi posmrtnine sme rabiti edino rumeni tiskovini, dočim se morajo rabiti pri vojni podpori tudi vbodeče beli obrazci. Nikar torej ne zamenjajte tiskovine! Za potrdila smrti, ki jih napravi župni ali občinski urad, zdravnik, bolniška blagajna, eventualno bolnišnica, se morajo rabiti izključno rumeni obrazci, ki jih je izdala Unija; dobe se pri vseh blagajnikih.

Sklenjeni ukrepi so bili potrebni, da se odpravijo vbodeče zamudne pisarije, ki so često zavlačevale izplačilo posmrtnine.

Blagajnike prosimo, da ravnajo točno po tem sklepu, ker bi sicer ne bilo mogoče nakazati pogrebno.

Načelstvo Unije.

Domači pregled.

Avstrijski državni zbor zboruje še vedno. Razpravlja o notranjih reformah, o gospodarstvu med vojno itd. Nujne izvedbe reform parlament pravzaprav ne želi; uvideva namreč, da treba prej nekaj konsolidacije. Te dni so glasovali v parlamentu o pooblastilnem zakonu, da sme vlada izdati štiri mesece potrebne vojnogospodarske naredbe. Ta določba je bila odklonjena s 175 glasovi proti 174 glasom. Sprejet pa je bil predlog poljskega socialno demokratičnega poslanca s. Moraczewskija, ki je predlagal, da se izvoli 27 členski odbor v parlamentu in vlada naj se s tem odborom posvetuje o izdaji potrebnih naredb. — Državni zbor menda ne bo imel rednih počitnikov; če bo imel krajše počitnice, bodo zborovali dalje odseki, ki imajo ogromno dela.

Državni svet v Avstriji? Vlada se posvetuje s parlamentarci glede ustanovitve državnega sveta, ki bi mu bila naloga napraviti načrt za reforme v državi. V državnem svetu naj bi bili parlamentarci državne in gosposke zbornice ter učenjaki. Članov naj bi štel ta svet 25. Iz tega načrta posnemamo, da hoče vlada majhen krog zapornikov, s katerimi se namerava posvetovati o reformah. V državnem svetu, ki bo štel 25 mož iz obeh zbornic in učenjakov, bodo tendence posameznih strank jako slabo zastopane in prav dvomljivo je, če bo parlament dal svoj votum za ustanovo, v kateri bo zastopan kvečjemu po tretjini. Z ustanavljanjem državnega sveta se pa tako nujne reforme v državi zopet zavlačujejo. Krivec je parlament, ki je nezmožen, da bi

rešil v prvi vrsti sam te stvari. Pojav je torej znak male reakcije v političnem življenju.

Velikanska kača ali zmaj na Ljubljanskem barju. Kaj ne, strah in groza! Pred vrati Ljubljane se je naselil velik zmaj, ki se greje na solncu in srepo gleda okolo sebe. Še strel se ga ne prime! Tako sta poročala najprej „Slovenec“ in za njim takoj drugi dan „Slovenski Narod.“ Šele četrty dan se je ojunčil „Slovenski Narod“ pa je povedal, da so šli ljubljanski lovci nad zmaja in ga ustrelili — suho plotuico, ki jo je voda prinesla ob zadnji povodnji. Citatelj je radoveden, kako je nastala ta bajka. No, in to hočemo povedati. V Ljubljanski okolici je velika beda. Ljudje še nimajo živil, kmetje jih tudi neradi prodajo, pa gredo in si vzamejo časih kar z njive prepovedano blago, in ker gospodje vedo, da se ljudje zmaja boje, so skovali modri možje in pedagogi bajko o zmaju, da bi z njim preplašili drzne — tatove. Duhovito, kaj ne? Na svetu je že tako: siti radi pitajo gladne z bajkami.

Clani „Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“ — pozor! Do 20. julija se morajo oddati v filialah dividendne znamke in članske knjižice. Na znamke, ki bodo pozneje oddane, se ne bo oziralo.

Vojna zveza. Konsumnih tovarniških skladišč in Konsumnih društev za Kranjsko se snuje. V ožjem pripravljalnem odboru so: Jean Pollak, ml. (za tovarne Pollak) in c. kr. inšpektor Mandel (za c. kr. tob. tovarno ter dr. J. Krek (za Gospodarsko zvezo) in sodrug Anton Kristan (za Kons. društvo za Ljubljano in okolico) — v širšem tovarnar Gasner, nadsvetnik Pirnat, prokurist Mayer, g. Alojzij Kocmur ter sođr. V. Zore (strok. tajništvo) in Melhijor Čebal.

Mezdno gibanje železničarjev v mariborskih delavnicah. V sredo teden so zahtevali delavci železniških delavnic v Mariboru odgovor na stavljenе zahteve v 48 urah. V petek zvečer so delavstvu sporočili, da bodo aprovizacijo uredili v popolno zadovoljnost. Glede zahtev, da se uvedejo enake draginjske doklade in akordne cene kakor jih ima delavstvo na Dunaju, bo sklepal upravni svet ter upošteval želje. Delavstvo se je na te obljube vrnilo na delo.

Pred mezdno in pritožno komisijo kovinarjev v Gradcu I. Ob mezdnem gibanju kovinarjev v Gradcu in okolici smo poročali v predzadnji številki „Delavca“. Pri prvem posvetovanju sta se domenili delavska in podjetniška organizacija, da predložita svojo sporno zadevo pritožni komisiji. Tisoči kovinarjev so nestrpnost čakali rešitve gibanja, ki je trajalo že nekaj tednov in je pred tremi tedni dovedlo do tridnevne stavke. Končno se je vršila dne 4. in 5. julija obravnava pred pritožno komisijo, ki je končala deloma s poravnavo, deloma pa je komisija razsojala sama. Delavce sta zastopala sodruga Ludvik Newfuß in strokovni tajnik Hans Muchitsch. — Delavci so zahtevali ugotovitev najmanjšega zaslužka po kategorijah: za profesioniste 65 K, izvežbane pomožne delavce 60 K, izvežbane delavke nad 18. letom 35 K, za mladostne delavce 30 K, za mladostne delavke pod 18. letom 24 K, za mladostne delavce pod 15. letom 20 K, za mladostne delavke pod 15. letom 16 K na teden. Dalje so zahtevali draginjske doklade od 20 K do 7-50 K na teden. Doklade se odmerijo le po celotedenskem zaslužku brez ur čez čas. Razentega so še zahtevali, da se dovoli delavkam nad 18. letom do 50 K tedenskega zaslužka 5 K doklade, mladostnim delavcem do 17. leta doklada 3 K. Za nedeljsko delo pa so zahtevali 75 odstotkov doklade. Obravnava je trajala dva dni. Razsodba pritožne komisije, v kolikor se obojestranski zastopniki niso zedinili, določa v glavnem naslednje: Najnižje plače je razsodišče odklonilo; uredilo je pa določevanje akordne mezde po načelih, ki jamčijo delavcem vsaj razmeroma primerne zaslužke. Draginjske doklade znašajo pri 45 K zaslužka 16 K na teden, ter

padajo potem na vsako krono za 25 h do 20 K zaslužka. Delavke nad 18. letom do 35 K tedenskega zaslužka 5 K doklade, doklada pada potem do 50 K za vsako nadaljno krono po 20 h. Mladostni delavci pod 17. letom in delavke pod 18. letom imajo 3 K doklade, ki se potem manjša od 25 K dalje na vsako krono 20 h. Za žene, ki same niso obrtnice, dobijo delavci po 3 K doklade in za vsakega otroka pod 14. letom po 2 K, in sicer največ 13 K. Za delo čez čas in nedeljsko delo se določajo doklade po 1 K na uro; enako tudi ob nočnem delu za delavce 1 K, za delavke 75 h.

27 slučajev legarja je bilo v Trstu v času od 30. junija do 7. julija t. l.

Nesreča z ročno granato. Marija Carli iz Ponikev na Tolminskem je dne 4. julija grabila seno na polju. Pri grabljenju najde ročno granato, katero nekaj časa ogleduje, nato pa pategne za vrstico in granata eksplodira. Nesrečnica je bila po par minutah mrtva.

Porotna sodišča zopet uveljavljena. Pravni odsek in parlament sta naredbe glede odprave porotnih sodišč soglasno zavrnila. V zmislu teh sklepov objavilo je skudno ministrstvo v soboto dne 7. julija v dunajskem uradnem listu naredbo, s katero se razveljavljajo naredbe, ki so podrejele civilne osebe vojaškemu sodstvu. Naredba je stopila takoj v veljavo.

Žene kot porotnice? Pravni odsek državnega zbora je sklenil s sedmimi glasovi proti šestim, da naj se pripuste tudi žene kot članice porotnih sodišč. Vodja justičnega ministrstva, dr. vitez Schauer je taki reformi prav odločno ugovarjal; menil je, da je še prekmalu. Smo prav sedaj pred velikim razvojem. Žena razvoja tudi preveč po občutkih. Vlada bi za tako določbo zakona ne mogla prevzeti odgovornosti. — To je pač nepotreben strah, zakaj o ženah se pač ne more več trditi, da so manj razsodne. Imamo žene v vseh poklicih in tudi izobražene so. Če bi šli s tega stališča, da kdo preveč pod vplivom sodi, potem bi to tudi lahko trdili o moških porotnikih, ki so morda že večkrat sodili s političnega stališča. V porotnih sodiščih morajo biti poštene ljudje, ali moški ali žene, to je pač postranska stvar, in če je občutek v ženi bolj razvit nego v moških, bi lahko tudi trdili, da je rahlejši občutek tudi subjektivno pravičnejši. — Zadnja poročila pa naznanjajo, da je odsek preklal svoj sklep z 11 glasovi proti 8. glasom.

„Slovenska Matica“, v Ljubljani bo zopet lela poslovanje. Oblast je odredila, da se izroči imetje prejšnjemu odboru in — posvarila odbor.

Gostilne se spreminjajo na Dunaju v vojne kuhinje in sicer bodo deljene v tri vrste. Najcenejša bo s kosilom po 1:50 K do 2 K, potem 2:50 K do 3 K in 3:50 K do 4 K.

Črešnje, ogrske, prodajajo v Pragi po 4:40 K kilogram. To ni oderuštvo, ampak le poštene zaslužke.

Novi bankovci. V promet so prišli novi dve-kronski bankovci, ki so mnogo lepši nego prejšnji, le oblika je nekoliko prevelika.

Zasebne vloge na vojaška mesta je treba kolkovati. Ker se svojpot dogaja, da morajo vojaška mesta nase naslovljene pis-mene vloge civilnih oseb odposiljalcem vr-niti, ker so bili le ti vsled nepoznanja ve-ljavnih predpisov opustili potrebno kolkor-vanje svojih spisov, nas ljubljansko c. in k. etapno postajno poveljništvo z namenom, da zapreči iz takega ravnanja izvirajoče za-vlačenje v opravljanju tekočih poslov in da omeji nepotrebne pisarije, naproša za objavo nastopnega razjasnila: Vsaka od za-sebnikov ali od zasebnih združenj, ki ni-majo javnopravnega značaja, na katerokoli vojaško mesto naslovljena vloga mora prav-tako biti kolkovana, kakor vsaka na civilno-oblast ali civilni urad naslovljena. Kolkova-

nje je prav tako obvezno za pisмено do-govarjanje kakor za prošnje zasebnega zna-čaja (n. pr. za dovoljenje izvoza itd.).

Konserviranje sadja. Kdor želi kon-servirati sadje brez sladkorja, dobi kratko navodilo, če piše na naslov: Gemüse-Obst-stelle, Dunaj, I., Plankengasse 4 in priloži znamko za 10 h, in se podpiše in navede svoj naslov.

Svetovni pregled.

Svetovna vojna je dospela v stadij velike nervoznosti. Vojujoče stranke prereš-tavajo vojne smotre in državni zagovar-jajo nestrpnost vsak svojo politiko. Zdi se prav tako kakor bi se vsak bal svojega nasprotnika, da ga ukani. Na bojiščih se je pričelo zopet živahnejše bojevanje. Na soški fronti divja precej hud topovski boj. Večjih podjetij pa sedaj še ni bilo. Italijanski le-talci so metali bombe. Vse hujši boji so se pa razvili v Galiciji pri Stanislavovu, kjer so Rusi napadli z velikanskimi množicami in so na enem mestu nekoliko premaknili ob velikanskih izgubah avstrijsko bojno črto. Doslej so imeli Rusi okolo 100.000 mož izgube. Rusi napovedujejo še daljšo ofen-zivo, ki se bo raztezala na Rumunsko bo-jišče. Napovedbe so ipak dvomljive. Tudi na Balkanu so se pričeli ob Črni ljuti boji. Poročil o teh bojih še ni. Na Francoskem bojišču se vrše običajni večji in manjši boji. Nemci so dosegli v Flandriji večji uspeh. Tudi tam pričakujejo novo ofenzivo. V Aziji ob perzijski meji so Turki dosegli v bojih nekaj znatnejših uspehov. Amerika se usti in oborožuje dalje in dela prav dobro kup-čijo. Podmorska vojna ima vedno večje uspehe. V mesecu juniju je bilo potoplje-nih nad en milijon reg. ton ladij. To je izguba, ki je sporazum ne more nadomes-titi. Vojna kriza še v vseh treh letih ni bila tako velika kakor je sedaj, kar priča, da konec vojne ne more biti več daleč.

Štokholm. O Štokholmskih konferen-cah poročajo listi še vedno jako obšir-no, toda poročila se izrabljajo zelo kakor vsaka dobra stvar v sedanjem vojnem času. V vsaki izjavi, v vsakem zaupnem posveto-vanju iščejo nesoglasja in nasprotja. Eni pravijo, da je pripravljalni odbor preveč pri-jazen sporazumu, drugi, da je razlika pre-velika med posameznimi strankami ter da se zlasti nemški sodrugi ne uklonijo zahte-vam, ki bi omogočile zblizanje. Vse take vesti imajo namen ovirati stremljenje po miru, a končno bodo le morale umolkni-ti. Češki sodrugi, ki so se vrnili iz Štokholma, so prepričani, da bo skupna konferenca že avgusta ali septembra. Sklicateljstvo, šved-sko-norveški odbor, je pa prepustilo sklica-nje konference ruskemu Delavskemu in vo-jaskemu svetu, da s tem vzame obrekoval-cem priliko dalje spletkariti proti sociali-stični mirovni konferenci. Pričela so se že posvetovanja o sklicanju. Konferenca bo morala premagati še mnogo ovir; angleška in francoska vlada še nista izdali potnih listov delegatom, upamo pa, da se na va-bilo ruskega Delavskega in vojaškega sveta ne bosta upali več zadrževati delegate. Ra-zentega naglašajo češki sodrugi v svojem poročilu, da pače odločitev glede bodočega miru najbrže na Dnnaju.

Sodrugi dr. Viktor Adler se je sešel prvič dne 4. julija z delegati ruskega De-lavskega in vojaškega sveta. Dne 5. pa je imel z njimi daljši razgovor.

Avstrijski vojni smotri. V „Vossische Zeitung“ piše njen novi sotrudnik Redlick o razmotrivanju avstrijskega časopisja o vojnih ciljih in opozarja na to, da smatra kot edin zaželen cilj razširitev proti jugo-vshodu. Odkar je nastopil grof Czernin, je zanimanje za balkansko politiko v najširših krogih ljudstva stopilo daleč v ospredje in prekaša potrebo na materialnih in moralnih pridobitvah na Poljskem. Člankar pov-darja, da pomeni mirovna ponudba Rusiji

častno prizadevanje, prinese narodom Av-strije mir. Istotako priznava pridobitve, ki morajo biti posledica miru, namreč ne raz-širjenje proti severovzhodu, ampak proti jugovzhodu. — Na Nemčiji je, da razširje-valna stremjenja Avstrije na Balkanu in v smeri proti Sredozemskemu morju razume in sprejme v večji okvir lastnega obrambnega boja proti Angleški.

Socialna demokracija v Nemčiji. K državnemu kanclerju je prišla te dni depu-tacija socialnih demokratov, ki je zahtevala, da poda kancler Bethmann-Hollweg nedvo-umno izjavo, da Nemčija vodi le obrambno vojno in da je pripravljena na podlagi sta-tus quo (prejšnjega stanja) takoj pričeti mi-rovna pogajanja. Dalje je zahtevala depu-tacija, da se takoj imenuje parlamentarne ministre izmed vodilnih poslancev in enako tudi državne tajnike. Poleg tega je zahte-vala deputacija takojšnjo uvedbo splošne in enake volilne pravice v Prusiji.

Strankini zbor socialne demokracije v Nemčiji se bo vršil dne 10. avgusta 1917 in naslednje dni v Würzburgu. Na dnevnem redu so naslednje točke: 1. poročila (Fr. Ebert in O. Braun), 2. poročilo kontrole (Fr. Brühne), 3. poročilo državno zbornske frak-cije (Dr. David), 4. bodoče naloge stranke (Scheidemann), 5. predlogi, 6. volitev pred-stojništva, kontrole in določitev kraja, kjer se bo vršil prihodnji strankini zbor.

Kritični dnevi v Nemčiji. Te dni so se vršila razna posvetovanja v glavnem od-seku državnega zbora s strankami. Nacio-nalni liberalci nočejo popustiti od vojnih smotrov, zlasti za vojno odškodnino jim gre. Kanclerjevo stališče je omajano, vendar pa še upajo, da se zedinijo na formulo, ki jo bo podal kancler v obliki resolucije v dr-žavnem zboru napram eventualnim mirov-nim pogajanjem. Doslej še vedno stoje Nem-ci na stališču „brez aneksij, toda ne brez odškodnine in z nekaterimi pridržki.“ Soci-alni demokrati so zahtevali v državnem zboru jasno izjavo, a to zahtevo je državni zbor odklonil. Vzrokov krize v Nemčiji je več. Vsenemci in konservativci so zahtevali ne-obzirno podmorsko vojno in so zmagovali doslej tudi v vodilni politiki glede na vojne smotre. Druge stranke ne marajo več tega sistema zato so se pričeli javno boriti proti njemu. Drugo vprašanje je demokratizacija Nemčije. Tudi to vprašanje je postalo tako aktualno, da se ne da več odpraviti z dnev-nega reda. Cesar se še ni odločil. Najbrže odstopi Bethmann-Hollweg in naslednik mu utegne postati znani grof Bülow. Nemško časopisje piše silno ostro o vzrokih krize. Razen kanclerja so ponudili demisijo cesarju še štirje državni tajniki.

Revolucionarna kriza na Španskem. Kakor poročajo iz Barcelone je, španska zbornica zapustila Madrid in nadaljuje svoja posvetovanja v Kataloniji. Novi delni par-lament je bil odprt v Barceloni.

Nemiri v Amsterdamu. V Amsterdamu je prišlo do novih nemirov zlasti med stav-kajočimi in delavoljnimi delavci municijskih tovarov. Vojaštvo je streljalo. En mož je bil ubit, 11 oseb je bilo ranjenih.

Grčija napove vojno v kratkem. Sar-rail je obiskal Atene. Sporazum sedaj umak-ne svoje čete iz Grčije.

Socialistično konferenco držav spora-zuma je predlagal izvršilni odbor medna-rodne pisarne. Tako konferenco žele neka-teri že dalje časa. In zakaj bi pa tudi ne bila umestna?

Na Kitajskem je baje dvanajstletni ce-sar zopet odstopil. Zmede trajajo dalje. Vrše se tudi boji. Japonci se zavzemajo za republiko. Nič ni upati, da bi se kmalu po-legli v širokem obsegu zasnovani nemiri.

Koliko vročine zdrži človek? „B. Z. am Mittag“ odgovarja na to vprašanje nekako takole: V raznih pokrajinah Indije kaže termometer 70 do 80 stopinj toplote po Celsiju po cele tedne. Evropejci morajo ob

taki vročini po več ur popolnoma mirno ležati, ker jim povzroča najmanjše gibanje silno potenje. Angleška vlada je napravila za svoje uradnike v gorovju Himalaja posebna letovišča, kjer se uradništvo vsako leto okrepča od te mučne vročine. Afriški potovalec Becker je našel v Loango ob zahodnem obrežju Afrike 85 stopinj Celsija gorka tla, tako da njegovi črni spremljevalci niso mogli stati mirno, marveč so venomer prestopali zaradi silne vročine tal. V Bagdatu imajo tudi večkrat skoro enako hudo vročino, ipak je kraj zdrav, ker je zrak izredno suh; vročina v tem kraju ni tako mučna. Največjo vročino, ki jo človek prenese, so nedvomno dognali trije fiziki, Baeks, Blondgen in Solander, ki so se hoteli prepričati, koliko vročine suhega in vročega zraka vzdrži človeško telo. Priredili so prostore, ki so jih močno razgrelili in pokazalo se je, da more človek v vlažnem zraku prenašati mnogo manj vročine nego v suhem. V vlažnem zraku so vzdržali le nekaj minut, v suhem zraku pa so vzdržali oblečeni do deset minut ob 100 stopinjah Celsija, to je ob vročini, ko voda že zavre. Tudi ob vročini 130 stopinj se niso pokazale nikakršne neprijetne posledice, dasi so bile njih verižice pri urah že žgoče vroče. Nekatera mesta so znana po svoji izredni vročini; v Ameriki na primer Novi Jork, kjer so pred vojno najemali na stotine ladij, da so peljali šolarje na morje in jih odtegnili silni vročini, ki znaša pogostoma v senci 40 do 50 stopinj Celsija. Pri nas je povprečna najhujša vročina kvečjemu 30 stopinj.

Nagrajen odgovor. Ob stavki transportnih delavcev je stavil angleški list vprašanje „Zakaj stavka delavcev?“ in razpisal za najboljši odgovor nagrado 10 funtov šterlingov (240 K). Nagrado je prisodil presojevalni odbor naslednjemu odgovoru: „Kot delavec imam le edino blago, to je moja delavska moč. Čuvam si pravico, da prodam to blago čim ugodneje in dbežem čimboljše pogoje, kar vendar dela tudi kapitalistični podjetnik, ki skrbi, da prodaja svoje izdelke po čim višjih cenah. Dalje posnemam le metode podjetnika, s tem, da pristopim strokovni organizaciji, ki določa ceno, po kateri smem prodati svojo delovno moč. Mi, člani te strokovne organizacije se zavežemo, da ne prodajamo svojo delovno moč pod to ceno. Moj delodajalec mi odreja pravico posluževati se te metode, čeprav se je sam poslužuje v največji meri in brez omejevanja. Njegovih izdelkov ne dobim, dokler se branim plačati tiste cene, ki jih zahteva zanje, in če on meni ne plača za moje blago, kar zahtevam od njega zanje, tedaj mu ga ne odstopim in: stav-

kam.“ Navidez je ta odgovor lahek, v resnici pa je prav komplicirano vprašanje vzorno pojašnjeno v kratkem in jasnem odgovoru.

Delavci! Snujte po delavnicah delavske odbore! Ti se posvetujejo z organizacijo glede na zboljšanje mezd in delovnih razmer. Pa tudi po vojni, ko bodo razmere za delavstvo prav kritične, bodo delavski odbori mnogo koristili. Vsaka zamuda povzroči lahko veliko škodo. Po vojni ne bo noben pameten delavec zunaj organizacije!

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/21—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Franc Minar kirurg in spl. zdr.	1/21.—1/23		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1—3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglednico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih, Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a čl a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Božidar Kisel, Tret nje	od 8. do 11. dop.	Sodni okraj Višnja gora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica št. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za ... shode in veselice. ...

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. ...

Stereotipija. Litografija.

Okrajna bolniška blagajna v Zagorju

vabi na

izredni

občni zbor

delegatov in zastopnikov

ki se bo vršil dne 15. julija 1917 ob 2. uri popoldne v gostilni gospe Frančiške Rancinger v Zagorju.

DNEVNI RED:

1. Sklepanje o premembi blagajniških pravil v zmislu ces. nar. z dne 4. januarja 1917, drž. zak. št. 6.
2. Predlogi načelstva in sklepanje o njih.

Občni zbor je sklepčen v zmislu § 29 pravil, ako je vsaj 30 delegatov in zastopnikov navzočih, ki se po pravilih smejo udeleževati občnega zbora. V slučaju, da ob sklicani uri ne bo občni zbor sklepčen, se vrši ob 3. uri popoldan isti dan in v istih prostorih drugi občni zbor, ki je sklepčen brez ozira na število navzočih.

V Zagorju, dne 3. julija 1917.

Ivan Wallend,
nač. namestnik.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17
priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe za-
stoj in franko.